

- Н. А. Константинова // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 10 – С. 110–112.
11. Новейший философский словарь / [сост. А. А. Грицанов]. – Минск : Изд-во В. М. Скакун, 1998. – 896 с.
12. Штефан Л. В. Інноваційні процеси як основа формування інноваційних вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / Л. В. Штефан. – Режим доступу : http://library.uipa.kharkov.ua/library/Left_menu/Zbirnuk/26-27/пробл.інж-пед№26-27/10slvhee.pdf. – Назва з екрана.
13. Воронов М. В. Введение в системный анализ : учеб. пособие / М. В. Воронов. – Тирасполь : Изд-во ПГУ, 2011. – 568 с.

УДК 330.322:338.48:332.122:379.84

СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

І. А. Маркіна, доктор економічних наук;

І. В. Черниш, кандидат економічних наук

За сучасних умов господарювання ефективно використання ресурсів рекреаційного комплексу сприятливо впливає на зростання загальних економічних показників за рахунок залучення іноземних і вітчизняних інвестицій, максимізації прибутків і ефективності використання наявних ресурсів. Саме це дозволяє визначити перспективні напрями розвитку та створити додаткові робочі місця, враховуючи при цьому аспекти соціально-економічного життя суспільства. Вагомий внесок у теорію дослідження туристично-рекреаційного комплексу, методику оцінки рекреаційно-туристичного потенціалу та визначення соціально-економічної ефективності його використання, мотивації іноземних інвесторів, чинників, які слід брати до уваги при моделюванні сприятливого інвестиційного клімату, формування та реалізації інвестиційних процесів, зробили відомі зарубіжні та вітчизняні вчені О. Адаменко, О. Балацький, В. Беренс, І. Бланк, Е. Бріггем, М. Герасимчук, Л. Гітман, Б. Губський, В. Дергачов, Д. Джонк, М. Долішній, Я. Живицький, В. Кравців, М. Крачило, О. Кузьмін, Л. Лазебник, А. Махмудов, Н. Недашківська, А. Пересада, Й. Петрович, І. Продіус, М. Прокopenко, П. Рогожин, М. Тараканов, С. Тро-

химчук, Н. Чумаченко, О. Шаблій, В. Шевчук, А. Яковлев та ін.

На сьогодні рекреаційно-туристичний комплекс у світі є однією з потужних галузей економіки, яка становить близько 10 % у світовому валовому національному доході, а на долю міжнародного туризму припадає 8 % загального обсягу світового експорту та 30–35 % світової торгівлі послуг. Рушійним чинником подальшого розвитку даного комплексу є інвестування. Саме тому, метою та завданнями даного дослідження є визначення основних способів і засобів підвищення інвестиційної привабливості як засобу розвитку рекреаційно-туристичного комплексу окремого регіону.

Підвищення інвестиційної привабливості є складним і безперервним процесом. За допомогою регулюючого впливу держави здійснюється вплив на туристично-рекреаційний сектор безпосередньо через відповідні міністерства та відомства, національні туристичні організації. Проте можливим і вагомим є вплив за допомогою правових важелів, підтримки власної інфраструктури і міжнародної політики. Зокрема, держава впливає на рекреаційно-туристичний комплекс двома способами – керуючи попитом і доходами чи керуючи

пропозицією і цінами. Даний вплив є однією зі складових ефективної інвестиційної політики, що спонукає даний комплекс до розвитку.

Значна кількість країн світу, зокрема Україна, провадить державну рекреаційну політику, яка відображається в загальнодержавних і регіональних програмах економічного розвитку, становлення туризму, що впроваджуються задля створення конкурентоспроможного на міжнародному ринку національного туристичного та рекреаційного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення країни та резидентів інших держав світу, забезпечення комплексного розвитку регіонів за умови збереження екологічної рівноваги та культурної спадщини.

Доведено, що заходи з підвищення інвестиційної привабливості рекреаційно-туристичного комплексу як окремого регіону, так і країни в цілому, аналогічні до тих, що сприяють просуванню туризму, і є складовою частиною маркетингу, що провадить держава, метою яких є пробудження попиту у потенційних клієнтів. Згідно з рекомендаціями СОТ, ці заходи повинні бути спрямовані на створення якісного іміджу країни, заснованого на її привабливих символічних характеристиках. Так, до основних засобів створення позитивного іміджу країни, які сприяють підвищенню інвестиційної привабливості, відносяться основні маркетингові стратегії. Для цього, перш за все, необхідно визначити ефективне співвідношення параметрів структурних змін

у туристично-рекреаційному комплексі. Слід зауважити, що на сьогодні найбільш привабливим є інвестування саме в заклади рекреаційного спрямування – санаторно-курортного та готельного господарства.

Загалом, залучення інвестицій у ту чи іншу сферу господарювання, має супроводжуватися наявністю певних сприятливих факторів. Теоретики та практики, що опікуються питаннями розвитку рекреаційної галузі, стверджують необхідність залучення інвестиційних ресурсів як найбільш вагомий фактор розвитку даної діяльності. Так, до найбільш вагомих аспектів, що сприяють утворенню інвестиційно привабливого середовища віднесемо:

- провадження інноваційної діяльності в рекреаційній сфері, забезпечення конкурентоспроможного рівня методів і технологій, що застосовуються в туристично-рекреаційному комплексі;
- стандартизація підприємств туристично-рекреаційної інфраструктури відповідно до міжнародних систем;
- розвиток сфери супутніх рекреаційно-туристичних послуг;
- підвищення рівня кваліфікації працівників рекреаційно-туристичного господарства;
- маркетингово-рекламна діяльність.

Проаналізувавши праці найбільш відомих науковців у галузі інвестування, слід зробити висновок, що існує певна класифікація факторів, які визначають інвестиційну привабливість регіонів і підприємств (табл.).

Таблиця

Фактори інвестиційної привабливості регіонів і підприємств

Групи факторів		
Інвестиційний потенціал території регіону	Регіональна інвестиційна політика	Показники фінансово-економічної діяльності підприємства
Транспортна інфраструктура	Гарантійні забезпечення для бізнес-структур	Ефективність
Мережа зв'язку	Пільги в оподаткуванні	Конкурентоспроможність
Фінансово-банківська інфраструктура	Підтримка галузі, в яку вкладаються інвестиції	–
Наявні ризики для інвестування	–	–
Конкурентні позиції об'єктів інвестування	–	–
Перспективи розвитку потенційних реципієнтів	–	–

Доцільно зазначити, що методологія оцінки інвестиційної привабливості галузі досить розгалужена, що пояснюється різноманіттям економічних, політичних і фінансових показників, які в сукупності й визначають рейтинг галузі та регіону в інвестиційному рейтингу.

Результати дослідження дозволяють констатувати, що інвестиційна підтримка туристично-рекреаційного комплексу є прямим забезпеченням його розвитку. А отже, регіональна інвестиційна політика – це система заходів на рівні регіону, що спонукає до мобілізації ресурсів інвестування та визначення напрямів найбільш ефективної їх реалізації, що задовольняє інтереси як населення регіону в цілому, так і окремих інвесторів.

При цьому рушієм позитивним чинником у залученні інвестиційних ресурсів є наявність таких факторів:

- туристично-рекреаційних ресурсів;
- розвиненої інфраструктури регіону;
- кваліфікованих спеціалізованих кадрів;
- державної та регіональної підтримки туризму;
- позитивних демографічних і соціальних показників;
- мінімальних факторів ризику;
- сприятливих політичних і економічних факторів;
- інновацій та ін.

Практика господарювання підтверджує, що доцільно звертати пильну увагу не лише на інвестування, але й на необхідність постійного реінвестування у сфері рекреації та туризму, адже це необхідно, тому що: будучи визнаним привабливим і бажаним, туризм є каталізатором економічного і соціального розвитку, а значить, призводить до розширення ринків, поліпшення доступності, зміцнення іміджу, підвищення доступності кваліфікованого персоналу та підвищення якості життя.

Рекреаційно-туристичний продукт є споживчим товаром і, як всі споживчі товари, потребує оновлення та переорієнтації задля того, щоб залишатися актуальними і цікавими для клієнтів. Отже, реінвестування у сфері туризму зводить до мінімуму ризику для існуючих інвесторів і сприяє утворенню більш сприят-

ливої ситуації для залучення першочергових інвестиційних ресурсів.

У ході проведеного дослідження було виявлено, що перш ніж провадити заходи, спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості рекреаційно-туристичного комплексу, необхідно врахувати основні фактори, що впливають на зростання даного сектора, а саме:

- збільшення обсягів міжнародних подорожей розширює попит на більш складні пакети рекреаційно-туристичних послуг;
- досвідчені мандрівники все частіше спрямовують попит на послуги більш високої якості з можливістю отримати унікальні досвід і послуги. Даний аспект пов'язаний із усіма основними та додатковими туристично-рекреаційними складовими;
- нові туристичні центри, зокрема Китай та Індія, Східна Європа, держави Перської затоки, Австралія, Корея та Південна Америка пропонують нові можливості й нові виклики. Ці ринки лише зароджуються, проте, надалі будуть відігравати все більш важливу роль у міжнародних поїздках у майбутньому, враховуючи кількість населення в цих країнах і зростання добробуту в інших країнах;
- кожен ринок має свої унікальні продукти і послуги, що відповідають визначеним потребам і очікуванням;
- нові напрями туризму, що розвиваються, є прямим джерелом інвестиційних надходжень до рекреаційно-туристичної інфраструктури;
- різноманітні події, що є предметом обслуговування спеціальних заходів, фестивалів і великих ділових заходів, слугують засобом короточасного залучення потенційних туристів, рекреантів та інвесторів;
- мистецько-культурні заклади використовуються як спеціалізовані об'єкти обслуговування туристично-рекреаційної сфери;
- можливим є застосування деяких методів, що використовують в інших країнах, задля стимулювання інвестиції приватного сектора, що включають реконструкції старих будівель для адаптивного повторного використання, впровадження податкових пільг, створення спеціального простору для митців;

- застосування тайм-шер – саме дані продукти мали ефект збільшення фінансової життєздатності багатофункціональних курортів;
- одним із факторів довготермінового впливу є зміна клімату, що безпосередньо впливає на купівельну поведінку споживачів рекреаційних і туристичних послуг;
- нові продукти та очікування – використання нових пропозицій засобів розміщення – мегакурортів, бутік-готелів, люкс-готелів, з обмеженим набором послуг і розширеними можливостями перебування. Даний аспект дозволяє задовольнити широкий спектр потреб, переваг і цінних категорій.

Отже, слід зазначити, що необхідними умовами підтримки, підвищення інвестиційної привабливості рекреаційного комплексу як окремого регіону, так і країни в цілому є:

- створення середовища, яке заохочує агресивний пошук нових інвестиційних ресурсів та дозволяє рекреаційно-туристичному комплексу залишатися в гармонії з мінливими ринковими потребами і очікуваннями, з урахуванням того, що постійно змінюється поєднання ринкових умов і вимог потенційних споживачів;
- підхід до залучення інвестицій має бути більш творчим і креативним;
- застосування необхідних і актуальних інструментів для створення інвестиційної привабливості з метою сприяння реалізації конкурентних переваг рекреаційної сфери.

Таким чином, із розвитком і змінами факторів зовнішнього та внутрішнього середовища рекреаційно-туристичних організацій відбувається модифікація засобів створення та управління інвестиційною привабливістю рекреаційної галузі. Важливим є висновок, що ефективний і повноцінний аналіз факторів інвестиційної привабливості як засобу розвитку рекреаційної сфери дозволить побудувати ефективну модель управління підприємствами даного виду діяльності як на мікро-, так і на макрорівні, що є метою подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губський Б. В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б. В. Губський. – К. : Наукова думка, 2001. – 150 с.
2. Губський Б. В. Проблеми міжнародного інвестування в Україні / Б. В. Губський // Економіка України. – 2001. – № 1. – С. 43–49.
3. Єрмаков В. В. Територіальна структура рекреаційних комплексів / В. В. Єрмаков // Перспективи розвитку туристичної індустрії Полтавської області та інших регіонів України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 16 верес. 2005 р. – Миргород, 2005. – С. 32.
4. Крачило М. П. Економічні аспекти розвитку туризму в Україні в контексті світового досвіду / М. П. Крачило // Проблеми розвитку туризму в Україні і завдання відновлення історичної пам'яті народу засобами туризму : тези до Всеукр. наук.-практ. конф. : [у 2 ч.]. – К., 1998.
5. Митровці І. М. Організація туристично-рекреаційного процесу в нових економічних умовах: проблеми і перспективи / І. М. Митровці, С. М. Болдижар. – Ужгород : [б. в.], 2006. – 348 с.
6. Черниш І. В. Основні складові інвестиційної привабливості рекреаційної галузі економіки / І. В. Черниш // Економіка: проблеми теорії та практики : [зб. наук. пр.]. Вип. 216 : [в 4 т.]. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2006. – С. 114–118.
7. Черниш І. В. Управління пріоритетними напрямками рекреації Полтавського регіону / І. В. Черниш // Методологія та практика менеджменту на порозі ХХІ століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти : III міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 10–12 трав. 2006 р.) : тези доп. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2006. – С. 197–198.
8. Raizowa V. A. The Health and Resort Corporation as a Phenomenon of The Transformational Economy / V. A. Raizowa // Економіко-управлінські фактори розвитку курортно-рекреаційних регіонів : матеріали XI наук. конф. молодих вчених-економістів, (Бердянськ, 12–13 квіт. 2005 р.). – Бердянськ : Акад. упр. та та інформ. технологій «АРИУ», 2005. – С. 102–104.